

Постанова Президії Центрального Виконавчого Комітету Союзу РСР про Конституцію Союзу РСР.*

Заслухавши доповідь голови Конституційної комісії товариша *Сталіна* про проект Конституції СРСР, Президія ЦВК Союзу РСР постановляє:

1. Схвалити проект Конституції Союзу РСР, поданий Конституційною комісією ЦВК Союзу РСР.

2. Скликати Всесоюзний З'їзд Рад для розгляду проекту Конституції Союзу РСР.

3. Строк скликання Всесоюзного З'їзду Рад встановити 25 листопада 1936 року.

4. Опублікувати проект Конституції Союзу РСР для всенародного обговорення.

Голова Центрального Виконавчого Комітету
Союзу РСР—*М. Калінін*.

В. о. секретаря Центрального Виконавчого Комітету
Союзу РСР—*І. Уншліхт*.

Москва, Кремль, 11 червня 1936 року.

Проект Конституції Союзу РСР, поданий Конституційною комісією ЦВК Союзу РСР і схвалений Президією ЦВК Союзу РСР для внесення на розгляд Всесоюзного З'їзду Рад.

Конституція (основний закон) Союзу Радянських Соціалістичних Республік.

РОЗДІЛ I.

Суспільний устрій.

Стаття 1. Союз Радянських Соціалістичних Республік є соціалістична держава робітників і селян.

Стаття 2. Політичну основу СРСР становлять Ради депутатів трудящих, які вирости й зміцніли в наслідок повалення влади поміщиків та капіталістів і завоювання диктатури пролетаріату.

Стаття 3. Вся влада в СРСР належить трудящим міста й села в особі Рад депутатів трудящих.

Стаття 4. Економічну основу СРСР становлять соціалістична система господарства і соціалістична власність на знаряддя та засоби

* Передруковано з газети „Комуніст“ від 12 червня 1936 р. № 134 (5108).

виробництва, які утвердилися в наслідок ліквідації капіталістичної системи господарства, скасування приватної власності на знаряддя та засоби виробництва й знищення експлуатації людини людиною.

Стаття 5. Соціалістична власність в СРСР має або форму державної власності (всенародна власність), або форму кооперативно-колгоспної власності (власність окремих колгоспів, власність кооперативних об'єднань).

Стаття 6. Земля, її надра, води, ліси, заводи, фабрики, шахти, рудники, залізничний, водний і повітряний транспорт, банки, засоби зв'язку, організовані державою великі сільськогосподарські підприємства (радгоспи, машинотракторні станції і т. п.), а також основний житловий фонд у містах і промислових пунктах є державною власністю, тобто всенародним добром.

Стаття 7. Громадські підприємства в колгоспах і кооперативних організаціях з їх живим і неживим реманентом, вироблювана колгоспами та кооперативними організаціями продукція, так само як їх громадські будівлі становлять громадську, соціалістичну власність колгоспів і кооперативних організацій.

Кожний колгоспний двір має в особистому користуванні невелику присадибну ділянку землі і в особистій власності підсобне господарство на присадибній ділянці, жилий будинок, продуктивну худобу, птицю та дрібний сільськогосподарський реманент — згідно з статутом сільськогосподарської артілі.

Стаття 8. Земля, яку займають колгоспи, закріплюється за ними в безстрокове користування, тобто навечно.

Стаття 9. Поруч з соціалістичною системою господарства, яка є панівною формою господарства в СРСР, допускається законом дрібне приватне господарство одноосібних селян і кустарів, яке ґрунтується на особистій праці і виключає експлуатацію чужої праці.

Стаття 10. Особиста власність громадян на їх трудові прибутки та заощадження, на жилий будинок і підсобне хатне господарство, на предмети хатнього господарства і вжитку, так само як на предмети особистого споживання та вигоди — охороняється законом.

Стаття 11. Господарське життя СРСР визначається і спрямовується державним народногосподарським планом в інтересах збільшення суспільного багатства, неухильного піднесення матеріального та культурного рівня трудящих, зміцнення незалежності СРСР і посилення його обороноздатності.

Стаття 12. Праця в СРСР є обов'язком кожного здатного до праці громадянина за принципом: „хто не працює, той не їсть“.

В СРСР здійснюється принцип соціалізму: „від кожного за його здатностями, кожному — за його працею“.

РОЗДІЛ II.

Державний устрій.

Стаття 13. Союз Радянських Соціалістичних Республік є союзна держава, утворена на основі добровільного об'єднання рівноправних Радянських Соціалістичних Республік:

Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки.

Української Радянської Соціалістичної Республіки.

Білоруської Радянської Соціалістичної Республіки.

Азербайджанської Радянської Соціалістичної Республіки.

Грузинської Радянської Соціалістичної Республіки.

Вірменської Радянської Соціалістичної Республіки.

Туркменської Радянської Соціалістичної Республіки.

Узбецької Радянської Соціалістичної Республіки.

Таджицької Радянської Соціалістичної Республіки.

Казахської Радянської Соціалістичної Республіки.

Киргизької Радянської Соціалістичної Республіки.

Стаття 14. Віданню Союзу Радянських Соціалістичних Республік в особі його вищих органів влади і органів державного управління належать:

а) представництво Союзу у міжнародних зносинах, укладення і ратифікація договорів з іншими державами;

б) питання війни і миру;

в) прийняття до складу СРСР нових республік;

г) контроль за виконанням Конституції СРСР і забезпечення відповідності Конституцій союзних республік з Конституцією СРСР;

д) затвердження змін кордонів між союзними республіками;

е) організація оборони СРСР і керівництво всіма озброєними силами СРСР;

ж) зовнішня торгівля на основі державної монополії;

з) охорона державної безпеки;

і) встановлення народногосподарських планів СРСР;

к) затвердження єдиного державного бюджету СРСР, а також податків і прибутків, що надходять на утворення бюджетів союзного, республіканських і місцевих;

л) управління банками, промисловими і сільськогосподарськими установами і підприємствами, а також торговельними підприємствами — загальносоюзного значення;

м) управління транспортом і зв'язком;

н) керівництво грошовою і кредитною системою;

о) організація державного страхування майна;

п) укладення і надання позик;

р) встановлення основних засад землекористування, а так само користування надрами, лісами і водами;

с) встановлення основних засад в галузі освіти і охорони здоров'я;

т) організація єдиної системи народногосподарського обліку;

у) встановлення основ законодавства про працю;

ф) законодавство про судовий устрій і судочинство; кримінальний і цивільний кодекси;

х) закони про союзне громадянство; закони про права іноземців;

ц) видання загальносоюзних актів про амністію.

Стаття 15. Суверенітет союзних республік обмежений лише в межах, зазначених у статті 14 Конституції СРСР. Поза цими межами кожна Союзна республіка здійснює державну владу самостійно. СРСР оберігає суверенні права союзних республік.

Стаття 16. Кожна Союзна республіка має свою Конституцію, яка ураховує особливості республіки і побудована у повній відповідності з конституцією СРСР.

Стаття 17. За кожною Союзною республікою зберігається право вільного виходу з СРСР.

Стаття 18. Територія союзних республік не може бути змінювана без їх згоди.

Стаття 19. Закони СРСР мають однакову силу на території всіх союзних республік.

Стаття 20. В разі розходження закону Союзної республіки з законом загальносоюзним, діє загальносоюзний закон.

Стаття 21. Для громадян СРСР встановлюється єдине союзне громадянство.

Усякий громадянин Союзної республіки є громадянином СРСР.

Стаття 22. Російська Радянська Федеративна Соціалістична Республіка складається з країв: Азово-Чорноморського, Далеко-Східного, Західно-Сибірського, Красноярського, Північно-Кавказького; областей: Воронежської, Східно-Сибірської, Горьковської, Західної, Івановської, Калінінської, Кіровської, Куйбишевської, Курської, Ленінградської, Московської, Омської, Оренбурзької, Саратовської, Свердловської, Північної, Сталінградської, Челябінської, Ярославської; автономних радянських соціалістичних республік: Татарської, Башкірської, Дагестанської, Бурят-Монгольської, Кабардино-Балкарської, Калмицької, Карельської, Комі, Кримсько-Марійської, Мордовської, Німців Поволжя, Північно-Осетинської, Удмуртської, Чечено-Інгушської, Чувашської, Якутської; автономних областей: Адигейської, Єврейської, Карачаєвської, Ойротської, Хакаської, Черкеської.

Стаття 23. Українська Радянська Соціалістична Республіка складається з областей: Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Київської, Одеської, Харківської, Чернігівської і Молдавської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки.

Стаття 24. До Азербайджанської Радянської Соціалістичної Республіки входять: Нахічеванська Автономна Радянська Соціалістична Республіка і Нагірно-Карабахська автономна область.

Стаття 25. До Грузинської Радянської Соціалістичної Республіки входять: Абхазька АРСР, Аджарська АРСР, Південно-Осетинська автономна область.

Стаття 26. До Узбецької Радянської Соціалістичної Республіки входить Кара-Калпакська АРСР.

Стаття 27. До Таджикицької Радянської Соціалістичної Республіки входить Гірсько-Бадахшанська автономна область.

Стаття 28. Казахська Радянська Соціалістична Республіка складається з областей: Актюбінської, Алма-Атинської, Східно-Казахстанської, Західно-Казахстанської, Карагандинської, Південно-Казахстанської.

Стаття 29. Вірменська РСР, Білоруська РСР, Туркменська РСР і Киргизька РСР не мають у своєму складі автономних республік, так само, як країв і областей.

РОЗДІЛ III.

Вищі органи державної влади Союзу Радянських Соціалістичних Республік.

Стаття 30. Вищим органом державної влади СРСР є Верховна Рада СРСР.

Стаття 31. Верховна Рада СРСР здійснює всі права, присвоєні Союзом Радянських Соціалістичних Республік згідно з статтею 14 Конституції, оскільки вони не входять, в силу Конституції, в компетенцію підзвітних Верховній Раді СРСР органів СРСР: Президії Верховної Ради СРСР, Ради Народних Комісарів СРСР і Народних Комісаріатів СРСР.

Стаття 32. Законодавча влада СРСР здійснюється виключно Верховною Радою СРСР.

Стаття 33. Верховна Рада СРСР складається з двох палат: Ради Союзу і Ради Національностей.

Стаття 34. Рада Союзу обирається громадянами СРСР за нормою: один депутат на 300 тисяч населення.

Стаття 35. Рада Національностей складається з депутатів, виділених Верховними Радами союзних і автономних республік і Радами

депутатів трудящих автономних областей: по десять депутатів від кожної Союзної республіки, по п'ять депутатів від кожної автономної республіки і по два депутати від кожної автономної області.

Стаття 36. Верховна Рада СРСР обирається строком на чотири роки.

Стаття 37. Обидві палати Верховної Ради СРСР: Рада Союзу і Рада Національностей рівноправні.

Стаття 38. Раді Союзу і Раді Національностей в однаковій мірі належить законодавча ініціатива.

Стаття 39. Закон вважається затвердженим, якщо він прийнятий обома палатами Верховної Ради СРСР простою більшістю кожної.

Стаття 40. Закони, прийняті Верховною Радою СРСР, публікуються за підписами голови й секретаря Президії Верховної Ради СРСР.

Стаття 41. Сесії Ради Союзу і Ради Національностей починаються й закінчуються одночасно.

Стаття 42. Рада Союзу обирає голову Ради Союзу і двох його заступників.

Стаття 43. Рада Національностей обирає голову Ради Національностей і двох його заступників.

Стаття 44. Голови Ради Союзу і Ради Національностей керують засіданнями відповідних палат і видають їх внутрішнім розпорядком.

Стаття 45. Спільні засідання обох палат Верховної Ради СРСР ведуть по черзі голови Ради Союзу і Ради Національностей.

Стаття 46. Сесії Верховної Ради СРСР скликаються Президією Верховної Ради СРСР два рази на рік.

Позачергові сесії скликаються Президією Верховної Ради СРСР за її розсудом або за вимогою однієї з Союзних республік.

Стаття 47. У разі незгоди між Радою Союзу і Радою Національностей питання передається на розв'язання погоджувальної комісії, утвореної на паритетних началах. Якщо погоджувальна комісія не приходить до згідного рішення або якщо її рішення не задовольняє одну з палат, питання розглядається вдруге в палатах. При відсутності згідного рішення двох палат Президія Верховної Ради СРСР розпускає Верховну Раду СРСР і призначає нові вибори.

Стаття 48. Верховна Рада СРСР обирає на спільному засіданні обох палат Президію Верховної Ради СРСР у складі: голови Президії Верховної Ради СРСР, чотирьох його заступників, секретаря Президії та 31 члена Президії.

Президія Верховної Ради СРСР підзвітна Верховній Раді СРСР у всій своїй діяльності.

Стаття 49. Президія Верховної Ради СРСР:

- а) скликає сесії Верховної Ради СРСР;
- б) дає тлумачення діючих законів, видаючи відповідні укази;
- в) розпускає Верховну Раду СРСР на підставі 47 статті Конституції СРСР і призначає нові вибори;
- г) провадить всенародне опитування (референдум) з своєї ініціативи або на вимогу однієї з Союзних республік;
- д) касує постанови та розпорядження Ради Народних Комісарів СРСР і Рад Народних Комісарів Республік у разі їх невідповідності законові;
- е) у період між сесіями Верховної Ради СРСР увільняє від посади і призначає окремих Народних Комісарів СРСР за поданням голови Ради Народних Комісарів СРСР з наступним поданням на затвердження Верховної Ради СРСР;

- ж) нагороджує орденами СРСР;
- з) здійснює право помилування;
- і) призначає і змінює вище командування озброєних сил СРСР;
- к) у період між сесіями Верховної Ради СРСР оголошує стан війни в разі воєнного нападу на СРСР;
- л) оголошує загальну і часткову мобілізацію;
- м) ратифікує міжнародні договори;
- н) призначає і відкликає повноважних представників СРСР в іноземних державах;
- о) приймає акредитування дипломатичних представників іноземних держав.

Стаття 50. Рада Союзу і Рада Національностей обирають мандатні комісії, які перевіряють повноваження депутатів кожної палати.

За поданням мандатної комісії палати вирішують або визнати повноваження, або касувати вибори окремих депутатів.

Стаття 51. Верховна Рада СРСР призначає, коли вона визнає за необхідне, слідчі та ревізійні комісії в першому-ліпшому питанні.

Усі установи та службові особи зобов'язані виконувати вимоги цих комісій і подавати їм необхідні матеріали та документи.

Стаття 52. Депутат Верховної Ради СРСР не може бути притягнений до судової відповідальності або заарештований без згоди Верховної Ради СРСР, а в період, коли нема сесії Верховної Ради СРСР, — без згоди Президії Верховної Ради СРСР.

Стаття 53. По скінченні повноважень або після дострокового розпуску Верховної Ради СРСР Президія Верховної Ради СРСР зберігає свої повноваження аж до утворення новообраною Верховною Радою СРСР нової Президії Верховної Ради СРСР.

Стаття 54. По скінченні повноважень або в разі дострокового розпуску Верховної Ради СРСР Президія Верховної Ради СРСР призначає нові вибори в строк не більше двох місяців з дня скінчення повноважень або розпуску Верховної Ради СРСР.

Стаття 55. Новообрана Верховна Рада СРСР скликається Президією Верховної Ради СРСР попереднього складу не пізніше, як через місяць після виборів.

Стаття 56. Верховна Рада СРСР утворює на спільному засіданні обох палат Уряд СРСР — Раду Народних Комісарів СРСР.

РОЗДІЛ IV.

Вищі органи державної влади Союзних Республік.

Стаття 57. Вищим органом державної влади Союзної республіки є Верховна Рада Союзної республіки.

Стаття 58. Верховна Рада Союзної республіки обирається громадянами республіки строком на чотири роки.

Норми представництва встановлюються Конституціями союзних республік.

Стаття 59. Верховна Рада Союзної республіки є єдиним законодавчим органом республіки.

Стаття 60. Верховна Рада Союзної республіки:

- а) приймає Конституцію республіки й вносить у неї зміни у відповідності з статтею 16 Конституції СРСР;
- б) затверджує Конституції автономних республік, які знаходяться в її складі, і визначає межі їх території;
- в) затверджує народногосподарський план і бюджет республіки;

г) користується правом амністії й помилювання громадян, засуджених судовими органами Союзної республіки.

Стаття 61. Верховна Рада Союзної республіки обирає Президію Верховної Ради Союзної республіки в складі: голови Президії Верховної Ради Союзної республіки, його заступників і членів Президії Верховної Ради Союзної республіки.

Повноваження Президії Верховної Ради Союзної республіки визначаються Конституцією Союзної республіки.

Стаття 62. Для провадження засідань Верховна Рада Союзної республіки обирає свого голову і його заступників.

Стаття 63. Верховна Рада Союзної республіки утворює Уряд Союзної республіки — Раду Народних Комісарів Союзної республіки.

РОЗДІЛ V

Органи державного управління Союзу Радянських Соціалістичних Республік.

Стаття 64. Вищим виконавчим і розпорядчим органом державної влади Союзу Радянських Соціалістичних Республік є Рада Народних Комісарів СРСР.

Стаття 65. Рада Народних Комісарів СРСР відповідальна перед Верховною Радою СРСР і їй підзвітна.

Стаття 66. Рада Народних Комісарів СРСР видає постанови й розпорядження на основі і на виконання діючих законів і перевіряє виконання.

Стаття 67. Постанови і розпорядження Ради Народних Комісарів СРСР обов'язкові до виконання на всій території СРСР.

Стаття 68. Рада Народних Комісарів СРСР:

а) об'єднує й спрямовує роботу загальносоюзних і союзнореспубліканських Народних Комісаріатів СРСР й інших підвідомчих їй господарських і культурних установ;

б) вживає заходів по здійсненню народногосподарського плану, державного бюджету й зміцненню кредитно-грошової системи;

в) вживає заходів по забезпеченню громадського ладу, захисту інтересів держави і охорони прав громадян;

г) здійснює загальне керівництво в галузі зносин з іноземними державами;

д) визначає щорічні контингенти громадян, які підлягають призову на дійсну військову службу, керує загальним будівництвом озброєних сил країни.

Стаття 69. Рада Народних Комісарів СРСР має право по галузях управління й господарства, віднесених до компетенції СРСР, припиняти постанови й розпорядження Рад Народних Комісарів союзних республік і скасовувати накази та інструкції Народних Комісарів СРСР.

Стаття 70. Рада Народних Комісарів СРСР утворюється Верховною Радою СРСР у складі:

Голови Ради Народних Комісарів СРСР;

Заступників голови Ради Народних Комісарів СРСР;

Голови Державної планової комісії СРСР;

Голови Комісії Радянського Контролю;

Народних Комісарів СРСР;

Голови Комітету заготівель;

Голови Комітету в справах мистецтв;

Голови Комітету в справах вищої школи.

Стаття 71. Уряд СРСР або Народний Комісар СРСР, до яких звернутий запит депутата Верховної Ради СРСР, зобов'язані не більше ніж у триденний строк дати усну або писану відповідь у відповідній палаті.

Стаття 72. Народні Комісари СРСР видають галузями державного управління, які входять у компетенцію СРСР.

Стаття 73. Народні Комісари СРСР видають у межах компетенції відповідних Народних Комісаріатів накази і інструкції на підставі й на виконання діючих законів, а також постанов і розпоряджень Ради Народних Комісарів СРСР і перевіряють їх виконання.

Стаття 74. Народні Комісаріати СРСР є або загальносоюзними або союзнореспубліканськими.

Стаття 75. Загальносоюзні Народні Комісаріати видають дорученою їм галуззю державного управління на всій території СРСР або безпосередньо, або через призначувані ними органи.

Стаття 76. Союзнореспубліканські Народні Комісаріати видають дорученою їм галуззю державного управління через одноіменні Народні Комісаріати Союзних республік.

Стаття 77. До загальносоюзних Народних Комісаріатів належать Народні Комісаріати:

- Оборони;
- Закордонних справ;
- Зовнішньої торгівлі;
- Шляхів;
- Зв'язку;
- Водного транспорту;
- Важкої промисловості.

Стаття 78. До союзнореспубліканських Народних Комісаріатів належать Народні Комісаріати:

- Харчової промисловості;
- Легкої промисловості;
- Лісної промисловості;
- Земельних справ;
- Зернових і тваринницьких радгоспів;
- Фінансів;
- Внутрішньої торгівлі;
- Внутрішніх справ;
- Юстиції;
- Охорони здоров'я.

РОЗДІЛ VI.

Органи державного управління Союзних республік.

Стаття 79. Вищим виконавчим і розпорядчим органом державної влади Союзної республіки є Рада Народних Комісарів Союзної республіки.

Стаття 80. Рада Народних Комісарів Союзної республіки відповідала перед Верховною Радою Союзної республіки і їй підзвітна.

Стаття 81. Рада Народних Комісарів Союзної республіки видає постанови і розпорядження на основі й на виконання діючих законів СРСР і Союзної республіки, постанов і розпоряджень Ради Народних Комісарів СРСР і перевіряє їх виконання.

Стаття 82. Народних Комісарів Союзної республіки має право припиняти постанови й розпорядження Рад Народних Комісарів автономних республік і скасовувати рішення й розпорядження виконавчих комітетів Рад депутатів трудящих країв, областей і автономних областей.

Стаття 83. Рада Народних Комісарів Союзної республіки утворюється Верховною Радою Союзної республіки в складі:

Голови Ради Народних Комісарів Союзної республіки;

Заступників голови;

Голови Державної планової комісії;

Народних Комісарів:

Харчової промисловості;

Легкої промисловості;

Лісної промисловості;

Земельних справ;

Зернових і тваринницьких радгоспів;

Фінансів;

Внутрішньої торгівлі;

Внутрішніх справ;

Юстиції;

Охорони здоров'я;

Освіти;

Місцевої промисловості;

Комунального господарства;

Соціального забезпечення;

Уповноваженого Комітету заготівель;

Начальника Управління в справах мистецтв;

Уповноважених загальносоюзних Народних Комісаріатів.

Стаття 84. Народні Комісари Союзної республіки видають галузями державного управління, які входять у компетенцію Союзної республіки.

Стаття 85. Народні Комісари Союзної республіки видають у межах компетенції відповідних Народних Комісаріатів накази та інструкції на основі й на виконання законів СРСР та Союзної республіки, постанов і розпоряджень Ради Народних Комісарів СРСР і Союзної республіки, наказів та інструкцій союзнореспубліканських Народних Комісаріатів СРСР.

Стаття 86. Народні Комісаріати Союзної республіки є союзнореспубліканськими або республіканськими.

Стаття 87. Союзнореспубліканські Народні Комісаріати видають дорученою їм галуззю державного управління, підлягаючи як Раді Народних Комісарів Союзної республіки, так і відповідному союзнореспубліканському Народному Комісаріатові СРСР.

Стаття 88. Республіканські Народні Комісаріати видають дорученою їм галуззю державного управління, підлягаючи безпосередньо Раді Народних Комісарів Союзної республіки.

РОЗДІЛ VII.

Вищі органи державної влади Автономних Радянських Соціалістичних Республік.

Стаття 89. Вищим органом державної влади автономної республіки є Верховна Рада АРСР.

Стаття 90. Верховна Рада автономної республіки обирається громадянами республіки строком на чотири роки за нормами представництва, встановлюваними Конституцією автономної республіки.

Стаття 91. Верховна Рада автономної республіки є єдиним законодавчим органом АРСР.

Стаття 92. Кожна автономна республіка має свою Конституцію,

яка враховує особливості автономної республіки і побудована в цілковитій відповідності з Конституцією Союзної республіки.

Стаття 93. Верховна Рада автономної республіки обирає Президія Верховної Ради автономної республіки й утворює Раду Народних Комісарів автономної республіки, згідно з своєю Конституцією.

РОЗДІЛ VIII.

Місцеві органи державної влади.

Стаття 94. Органами державної влади в краях, областях, автономних областях, округах, районах, містах, селах (станіях, хуторах, кишлаках, аулах) є Ради депутатів трудящих.

Стаття 95. Крайові, обласні, автономних областей, окружні, районні, міські, сільські (станіць, хуторів, кишлаків, аулів) Ради депутатів трудящих обираються відповідно трудящими краю, області, автономної області, округи, району, міста, села строком на два роки.

Стаття 96. Норми представництва до Рад депутатів трудящих визначаються Конституціями союзних республік.

Стаття 97. Ради депутатів трудящих керують діяльністю підлеглих їм органів управління, забезпечують охорону державного порядку, додержання законів та охорону прав громадян, здійснюють місцеве господарське і культурне будівництво, встановлюють місцевий бюджет.

Стаття 98. Ради депутатів трудящих приймають рішення і дають розпорядження в межах прав, наданих їм законами СРСР і Союзної республіки.

Стаття 99. Виконавчими та розпорядчими органами крайових, обласних, автономних областей, окружних, районних і міських Рад депутатів трудящих є обрані ними виконавчі комітети в складі: голови, його заступників і членів.

Стаття 100. Виконавчим і розпорядчим органом сільських Рад депутатів трудящих у невеликих поселеннях, відповідно до Конституції союзних республік, є обрані ними голова та його заступники.

Стаття 101. Виконавчі органи Рад депутатів трудящих безпосередньо підзвітні як Раді депутатів трудящих, яка їх обрала, так і виконавчому органу вищестоячої Ради депутатів трудящих.

РОЗДІЛ IX.

Суд і прокуратура.

Стаття 102. Правосуддя в СРСР здійснюється Найвищим Судом СРСР, Найвищими Суди союзних республік, крайовими і обласними судами, судами автономних республік і автономних областей, спеціальними судами СРСР, створюваними за визначенням Верховної Ради СРСР, народними судами.

Стаття 103. Розгляд справ у всіх судах здійснюється з участю народних засідателів, крім випадків, спеціально передбачених законом.

Стаття 104. Найвищий Суд СРСР є вищим судовим органом. На Найвищий Суд СРСР покладається нагляд над діяльністю всіх судових органів СРСР і союзних республік.

Стаття 105. Найвищий Суд СРСР і спеціальні суди СРСР обираються Верховною Радою СРСР строком на п'ять років.

Стаття 106. Найвищі Суди союзних республік обираються Верховними Радами союзних республік строком на п'ять років.

Стаття 107. Найвищі Суди автономних республік обираються Верховними Радами автономних республік строком на п'ять років.

Стаття 108. Крайові і обласні суди, суди автономних областей обираються крайовими або обласними Радами депутатів трудящих або Радами депутатів трудящих автономних областей строком на п'ять років.

Стаття 109. Народні суди обираються громадянами району на основі загального, прямого й рівного виборчого права при таємному голосуванні — строком на три роки.

Стаття 110. Судочинство провадиться мовою союзної або автономної республіки, або автономної області з забезпеченням для осіб, які не володіють цією мовою, цілковитого ознайомлення з матеріалами справи через перекладача, а також права виступати на суді рідною мовою.

Стаття 111. Розбір справ в усіх судах СРСР відкритий, оскільки законом не передбачені винятки, з забезпеченням обвинуваченому права на захист.

Стаття 112. Судді незалежні і підкоряються тільки законові.

Стаття 113. Вищий нагляд за точним виконанням законів усіма Народними Комісаріатами і підвідомчими їм установами, так само як окремими службовими особами, а також громадянами СРСР, покладається на Прокурора СРСР.

Стаття 114. Прокурор СРСР призначається Верховною Радою СРСР строком на сім років.

Стаття 115. Республіканські, крайові, обласні прокурори, а також прокурори автономних республік і автономних областей призначаються Прокурором СРСР строком на п'ять років.

Стаття 116. Районні прокурори призначаються прокурорами союзних республік з затвердження Прокурора СРСР строком на п'ять років.

Стаття 117. Органи прокуратури здійснюють свої функції незалежно від будь-яких місцевих органів, підлягаючи тільки Прокуророві СРСР.

РОЗДІЛ X.

Основні права і обов'язки громадян.

Стаття 118. Громадяни СРСР мають право на працю — право на одержання гарантованої роботи з оплатою їх праці у відповідності з її кількістю й якістю.

Право на працю забезпечується соціалістичною організацією народного господарства, неухильним зростанням продукційних сил радянського суспільства, відсутністю господарських криз і ліквідацією безробіття.

Стаття 119. Громадяни СРСР мають право на відпочинок.

Право на відпочинок забезпечується скороченням робочого дня для переважної більшості робітників до 7 годин, установленням щорічних відпусток робітникам і службовцям з збереженням заробітної плати, наданням для обслуговування трудящих широкої сітки санаторіїв, будинків відпочинку, клубів.

Стаття 120. Громадяни СРСР мають право на матеріальне забезпечення в старості, а також — в разі хвороби й втрати працездатності.

Це право забезпечується широким розвитком соціального страхування робітників і службовців за рахунок держави, безплатною медичною допомогою, наданням у користування трудящим широкої сітки курортів.

Стаття 121. Громадяни СРСР мають право на освіту.

Це право забезпечується загальнообов'язковою початковою освітою, безплатністю освіти, включаючи вищу освіту, системою державних стипендій переважній більшості тих, що вчаться у вищій школі, навчаням по школах рідною мовою, організацією на заводах, в радгоспах і машино-тракторних станціях і колгоспах безплатного виробничого, технічного і агрономічного навчання трудящих.

Стаття 122. Жінці в СРСР надаються рівні права з чоловіком в усіх галузях господарського, державного, культурного і громадського політичного життя.

Можливість здійснення цих прав жінок забезпечується наданням жінці рівного з чоловіком права на працю, оплату праці, відпочинок, соціальне страхування і освіту, державною охороною інтересів матері і дитини, наданням жінці при вагітності відпусток із збереженням утримання, широкою сіткою родильних будинків, дитячих ясел і садків.

Стаття 123. Рівноправність громадян СРСР, незалежно від їх національності і раси, в усіх галузях господарського, державного, культурного і громадсько-політичного життя є непереложним законом.

Яке б то ні було пряме, або посереднє обмеження прав, або, навпаки, встановлення прямих, або посередніх переваг громадян залежно від їх расової і національної приналежності, так само, як усяка проповідь расової, або національної винятковості або ненависті і зневаги — караються законом.

Стаття 124. З метою забезпечення за громадянами свободи совісті церква в СРСР відокремлена від держави і школа від церкви. Свобода відправлення релігійних культів і свобода антирелігійної пропаганди визнається за всіма громадянами.

Стаття 125. У відповідності до інтересів трудящих і з метою зміцнення соціалістичного ладу громадянам СРСР гарантується:

- а) свобода слова,
- б) свобода друку,
- в) свобода зборів і мітингів,
- г) свобода вуличних походів і демонстрацій.

Ці права громадян забезпечуються наданням трудящим і їх організаціям друкарень, запасів паперу, громадських будівель, вулиць, засобів зв'язку й інших матеріальних умов, необхідних для їх здійснення.

Стаття 126. У відповідності до інтересів трудящих і з метою розвитку організаційної самодіяльності і політичної активності народних мас громадянам СРСР забезпечується право об'єднання в громадські організації: професійні спілки, кооперативні об'єднання, організації молоді, спортивні і оборонні організації, культурні, технічні і наукові товариства, а найбільш активні і свідомі громадяни з рядів робітничого класу і інших верств трудящих об'єднуються в комуністичну партію СРСР, що є передовим загonom трудящих у їх боротьбі за зміцнення і розвиток соціалістичного ладу і являє провідне ядро усіх організацій трудящих як громадських, так і державних.

Стаття 127. Громадянам СРСР забезпечується недоторканість особи. Ніхто не може бути підданий арешту інакше, як за постановою суду або з санкції прокурора.

Стаття 128. Недоторканість житла громадян і тайна листування охороняються законом.

Стаття 129. СРСР надає право притулку іноземним громадянам, переслідуваним за захист інтересів трудящих, або наукову діяльність, або національно-визвольну боротьбу.

Стаття 130. Кожний громадянин СРСР зобов'язаний додержувати Конституцію Союзу Радянських Соціалістичних Республік, виконувати

закони, додержувати дисципліни праці, чесно ставитися до громадського обов'язку, поважати правила соціалістичного буття.

Стаття 131. Кожний громадянин СРСР зобов'язаний берегти і зміцнювати громадську соціалістичну власність, як священну і неотторкану основу радянського ладу, як джерело багатства і могутності батьківщини, як джерело заможного і культурного життя всіх трудящих.

Особи, що роблять замах на громадську, соціалістичну власність, є ворогами народу.

Стаття 132. Загальна військова повинність є законом.

Військова служба в Робітничо-Селянській Червоній армії являє почесний обов'язок громадян СРСР.

Стаття 133. Захист батьківщини є священний обов'язок кожного громадянина СРСР. Зрада батьківщини: порушення присяги, перехід на сторону ворога, заподіяння шкоди военній моці держави, шпигунство на користь іноземної держави—карається за всією суворістю закону, як найтяжчий злочин.

РОЗДІЛ XI.

Виборча система.

Стаття 134. Вибори депутатів до всіх Рад депутатів трудящих: Верховної Ради СРСР, Верховних Рад союзних республік, крайових та обласних Рад депутатів трудящих, Верховних Рад автономних республік, Рад депутатів трудящих автономних областей, окружних, районних, міських та сільських (станції, хутора, кишлака, аула) Рад депутатів трудящих,—проводяться виборцями на основі загального, рівного і прямого виборчого права при таємному голосуванні.

Стаття 135. Вибори депутатів є загальними: всі громадяни СРСР, яким у рік виборів сповнюється 18 років, мають право брати участь у виборах депутатів і бути обраними, за винятком божевільних і осіб, засуджених судом з позбавленням виборчих прав.

Стаття 136. Вибори депутатів є рівними: кожний громадянин має право обирати і бути обраним незалежно від расової та національної приналежності, віросповідання, освітнього цензу, осідлості, соціального походження, майнового становища та минулої діяльності.

Стаття 137. Жінки користуються правом обирати й бути обраними нарівні з чоловіками.

Стаття 138. Громадяни, які перебувають у рядах Червоної армії, користуються правом обирати і бути обраними нарівні з усіма громадянами.

Стаття 139. Вибори депутатів є прямими: вибори до всіх Рад депутатів трудящих, починаючи від сільської та міської Ради депутатів трудящих аж до Верховної Ради СРСР, проводяться громадянами безпосередньо шляхом прямих виборів.

Стаття 140. Голосування при виборах депутатів є таємним.

Стаття 141. Кандидати при виборах виставляються по виборчих округах.

Право виставлення кандидатів забезпечується за громадськими організаціями й товариствами трудящих: комуністичними партійними організаціями, професійними спілками, кооперативами, організаціями молоді, культурними товариствами.

Стаття 142. Кожний депутат зобов'язаний звітувати перед виборцями в своїй роботі і в роботі Ради депутатів трудящих і може бути в перший-ліпший час відкликаний за рішенням більшості виборців у встановленому законом порядку.

РОЗДІЛ XII.

Герб, прапор, столиця.

Стаття 143. Державний герб Союзу Радянських Соціалістичних Республік складається з серпа і молота на земній кулі, зображеній і проміннях сонця і облямованій колоссям, з надписом мовами союзних республік: „Пролетарі всіх країн, єднайтеся!“. На верху герба є п'ятикутна зірка.

Стаття 144. Державний прапор Союзу Радянських Соціалістичних Республік складається з червоного полотнища з зображенням в його верхньому кутку коло древка золотих серпа і молота і над ним червоної п'ятикутної зірки, облямованої золотою торочкою. Відношення ширини до довжини 1 : 2.

Стаття 145. Столицею Союзу Радянських Соціалістичних Республік є місто Москва.

РОЗДІЛ XIII.

Порядок зміни конституції.

Стаття 146. Зміна Конституції СРСР провадиться лише за рішенням Верховної Ради СРСР, прийнятим більшістю не менше $\frac{2}{3}$ голосів у кожній з її палат.

~~К-4489~~

П48783

Экспериментальная Медицина

Шестьдесятый журнал

№ 6

Червень
juin

1936

La médecine
expérimentale

Держмедгизав